

Uzasadnienie

Regionalny dyrektor ochrony środowiska zgodnie z delegacją ustawową zawartą w treści art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916) ustanawia w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. W tej sytuacji posiada również kompetencje do zmiany przedmiotowego aktu prawnego.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 został ustanowiony zarządzeniem nr 34/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 19 września 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2013 r. poz. 3405). Powyższy plan zadań ochronnych został zmieniony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 4 lipca 2016 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2016 r. poz. 2703).

Zgodnie z powyższym planem zadań ochronnych Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku (zwany dalej: RDOŚ w Gdańsku) zrealizował m.in. następujące zadania związane z uzupełnieniem stanu wiedzy i monitoringiem przedmiotów ochrony:

1. Monitoring stanu ochrony siedliska przyrodniczego 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk w granicach obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 (Ćwiklińska 2015).
2. Weryfikacja rozmieszczenia siedliska przyrodniczego 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk w granicach obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 (Ćwiklińska 2019).

Po przeanalizowaniu zgromadzonych, bardziej aktualnych danych, uszczegółowiono uprzednio określone cele działań ochronnych uwzględniając wyniki przeprowadzonych badań, o których mowa powyżej. Ponadto, zmiana polegająca na doprecyzowaniu celów działań ochronnych wynika z zarzutów formalnych Komisji Europejskiej z dnia 9 czerwca 2021 r., zn. INFR(2021)2025 C(2021)2179, w sprawie obowiązku ustalenia precyzyjnych celów ochrony dla każdego obszaru Natura 2000.

Zgodnie z ww. stanowiskiem Komisji Europejskiej funkcja celów ochrony polega na określeniu, jaki stan gatunków i typów siedlisk na danym obszarze należy osiągnąć, tak aby obszar ten mógł przyczynić się do osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest właściwy stan ochrony tych gatunków i typów siedlisk (art. 2 ust. 2 dyrektywy siedliskowej) na poziomie krajowym, biogeograficznym lub europejskim. Zgodnie z wykładnią przedstawioną przez Komisję Europejską aby spełnić tę funkcję, cele ochrony muszą być:

1. indywidualnie określone dla danego obszaru, tj. ustalone na poziomie obszaru;
2. kompleksowe, tj. obejmujące wszystkie gatunki i typy siedlisk będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na mocy dyrektywy siedliskowej, które występują w obszarze Natura 2000;
3. indywidualnie określone dla przedmiotu ochrony, tj. jasno wskazywać konkretny typ siedliska lub gatunek na danym obszarze;
4. indywidualnie określone pod kątem pożądanego stanu ochrony, tj. wyraźnie określające stan, jaki typ siedliska i gatunek na danym obszarze mają osiągnąć; pożądanym stanem musi być:
 - a) ilościowy i mierzalny (cele ilościowe, które mogą być uzupełnione celami jakościowymi, takimi jak opis właściwego stanu siedliska lub struktury populacji), jak również raportowalny (umożliwiający monitorowanie);

- b) realistyczny (uwzględniający rozsądne ramy czasowe i nakłady), spójny (umożliwiający zastosowanie takich samych atrybutów i wskaźników dla przedmiotów ochrony w różnych obszarach);
- c) kompleksowy (atrybuty i cele powinny obejmować specyfikę danego przedmiotu ochrony i umożliwiać opisanie jego stanu ochrony jako właściwy lub niewłaściwy);
- d) precyzyjne w odniesieniu do „utrzymania” lub „odtworzenia” stanu ochrony przedmiotu ochrony (odpowiedni poziom ambicji określający niezbędne środki ochrony);
- e) odpowiadać ekologicznym wymaganiom dotyczącym typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I i gatunków wymienionych w załączniku II występujących na tych obszarach;
- f) odzwierciedlać znaczenie obszaru dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typów siedlisk i gatunków.

Zatem, szczegółowe cele działań ochronnych określono na poziomie wskaźników stanu ochrony odpowiadających poszczególnym parametrom stanu ochrony w ten sposób, żeby były określone docelowe, wynikające z metodyki PMS GIOŚ, konkretne miary wskaźników.

Określając szczegółowe cele dla siedliska 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk w granicach obszaru opierano się przede wszystkim na danych pochodzących z dokumentacji do planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 w województwie pomorskim (Stańko i in. 2011) oraz opracowań: „Monitoring stanu ochrony siedliska przyrodniczego 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk w granicach obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 (Ćwiklińska 2015)” i „Weryfikacja rozmieszczenia siedliska przyrodniczego 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk w granicach obszaru Natura 2000 Orle PLH220019 (Ćwiklińska 2019)”. Zgodnie z opracowaniem z 2019 roku wykazano 22,09 ha powierzchni mechowiska (spadek o 14,02 ha). Wyjaśnić należy tutaj, iż w ramach sporządzania planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Orle (oprac. R. Stańko i in., 2011) wykonano szczegółową inwentaryzację całego obszaru ze szczególnym uwzględnieniem płatów siedliska, dokonano oceny stanu siedliska zgodnie z metodyką stosowaną dla siedlisk przyrodniczych w ramach monitoringu siedlisk przyrodniczych i gatunków prowadzonego przez GIOŚ w oparciu o 4 stanowiska. W wyniku inwentaryzacji (wykonanej w roku 2011) powierzchnię siedliska 7230 oszacowano na 36,87 ha. Z danych archiwalnych wynika, że pierwotnie siedlisko zajmowało większą powierzchnię, która uległa zmniejszeniu na skutek melioracji odwadniających i przekształcenia w różnego typu łąki – głównie łąki wilgotne. Obecnie występująca szata roślinna, a także stopień przekształcenia warunków siedliskowych (proces murszenia powierzchniowej warstwy torfów) i wodnych w obrębie łąk nie pozwala zakwalifikować ich do siedliska 7230. W roku 2015 przeprowadzono monitoring stanu siedliska na trzech stanowiskach znajdujących się w granicach największego z płatów (Ćwiklińska 2015). Wyniki monitoringu wskazywały na powolne zmniejszanie się areалу mechowisk. W wyniku weryfikacji przeprowadzonej w 2019 roku stwierdzono, że w obszarze znajdują się dwa płaty siedliska. Powierzchnia największego z płatów siedliska zmniejszyła się w stosunku do stanu z roku 2011. Jego powierzchnia wynosi aktualnie 21,94 ha. W wyniku przesuszenia podłoża nastąpiła ekspansja turzycy błotnej *Carex acutiformis*, trzcinnika prostego *Calamagrostis stricta* i innych gatunków wysokich bylin oraz całkowite ustąpienie gatunków charakterystycznych dla siedliska 7230. Podobny proces obserwowany jest w zachodnim fragmencie płatu. W północnej oraz południowej części płatu, obserwowana jest ekspansja trzciny oraz innych wysokich bylin. We wschodniej i centralnej części płatu (działka 47/1 oraz fragment działki 473/2 położony wzdłuż głównego rowu odwadniającego) obserwowana jest postępująca sukcesja drzew i krzewów. Mimo dość wysokiego zwarcia warstwy krzewów fitocenozy mechowiskowe w tej części płatu są dobrze wykształcone i występuje w nich liczna grupa gatunków charakterystycznych dla siedliska. Niewielki płat

znajdujący się w otoczeniu wilgotnych łąk ze związku *Calthion* zachował cechy siedliska 7230, nie zmieniła się także jego powierzchnia (0,15 ha). Występuje w nim szereg gatunków charakterystycznych dla siedliska; dobrze rozwinięta jest warstwa mszysta budowana przez torfowca obłego *Sphagnum teres*. Ze względu na niewielką powierzchnię i silne przesuszenie perspektywy ochrony siedliska w obszarze są złe. Niemniej jednak zaplanowano działania ochronne służące poprawie parametru powierzchni siedliska i przywrócenia jej właściwego stanu na obszarze większym niż 22,09 ha. Docelowo uznano wielkość powierzchni wyszczególnionej w SDF - 36,11 ha (aktualizacja 2022-03).

Podkreślić należy, iż mimo że na torfowisku utrzymuje się duża liczba gatunków charakterystycznych dla mechowisk, ich liczebność spada, a areal zmniejsza się na rzecz taksonów z klasy *Phragmitetea*, *Molinio* – *Arrheatheretea* i niezwiązanych z torfowiskami alkalicznymi gatunków z klasy *Scheuchzerio* – *Caricetea nigrae* oraz drzew i krzewów. Negatywny trend dotyczy głównie gatunków słabokonkurencyjnych i wrażliwych na zacienienie (m. in. lipiennik Loesela *Liparis loeselii*, haczykowiec błyszczący *Hamatocaulis vernicosus*, mszar nastroszony *Paludella squarrosa*, błotniszek wełnisty *Helodium blandowii*, błyszczce włoskowate *Tomenthypnum nitens*).

Mimo, iż wskaźnik „pokrycie i struktura gatunkowa mechów” oceniono jako właściwy (FV), należy zwrócić uwagę, że bujny rozwój warstwy zielnej ogranicza stopniowo powierzchnię zajmowaną przez warstwę mszystą. Powierzchnia ta zajmuje nadal około 50% przebiegu badanych transektów, jednak w stosunku do monitoringu z roku 2011, obserwowany jest jej ubytek, wynoszący miejscami nawet 20%.

W przypadku wskaźnika „gatunki ekspansywne roślin zielnych” założono utrzymanie co najmniej stanu niezadawalającego (U1). Odnotowano miejscowo liczny udział turzycy błotnej i trzciny pospolitej (są stanowiska, gdzie każdy z gatunków zajmuje 20% powierzchni transektu). Zaplanowano ekstensywne użytkowanie kośne jako działanie ochronne. Jednakże w przypadku braku możliwości użytkowania kośnego dopuszcza się ekstensywny wypas lub użytkowanie kośno–pastwiskowe trwałych użytków zielonych. Zwierzęta nie zgryzają trzciny, w związku z czym metoda może nie okazać się skuteczna w przypadku eliminacji tego gatunku. Nie można jednak jednoznacznie założyć, że przez okres obowiązywania PZO wskaźnik osiągnie ocenę właściwą (FV), tj. brak lub pojedyncze gatunki ekspansywne roślin zielnych.

Nie określono celu dla wskaźnika „zakres pH” z uwagi na brak danych. W kolejnym planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Orle PLH200019 wskaźnik zostanie określony.

W przypadku wskaźnika „ekspansja krzewów i podrostu drzew”, założono poprawę ze stanu niezadawalającego (U1) do właściwego (FV). Na 3 stanowiskach pokrycie przez krzewy i podrost drzew wynosi łącznie od 6 % (stanowisko nr 3) do 9% (stanowisko nr 2). Są to następujące gatunki: sosna zwyczajna, brzoza brodawkowata, brzoza omszona, wierzba uszata, wierzba szara. W działaniach ochronnych zaplanowano ręczne usunięcie nalotów drzew i krzewów z wyniesieniem biomasy poza obszar torfowiska.

Dla wskaźnika „stopień uwodnienia” nie założono poprawy stanu z niezadawalającego (U1) do właściwego (FV) ponieważ, mimo prowadzonych regularnie badań monitoringowych nie można jeszcze stwierdzić, czy pogorszenie warunków wodnych w stosunku do roku 2011 jest wynikiem letnich susz czy odzwierciedleniem procesu przesuszania siedliska.

W odniesieniu do gatunku 6216 haczykowiec błyszczący (*Hamatocaulis vernicosus*) jak i 1903 lipiennik Loesela (*Liparis loeselii*) podkreślić należy, iż wszelkie działania ochronne zaplanowane dla siedliska 7230 służą poprawie wskaźników i stanu zachowania obu gatunków w obszarze, gdyż rośliny te występują wyłącznie w płatach siedliska 7230. Haczykowiec błyszczący w roku 2011 występował na powierzchni ok. 0,3-0,5 ha, a powierzchnia samych darni gatunku została oszacowana na ponad 25 m². W 2015 r. areal zajętego siedliska był nie większy niż 0,3 ha, a łączna wielkość darni gatunku wynosi około 15m². W przypadku wskaźnika „zwarcie runi lub runa” w okresie obowiązywania PZO założono poprawę ze złego stanu (U2), tj. bardzo duże, > 70% do stanu niezadawalającego (U1), tj. duże, 40-70%. Wyjaśnić należy, że przy tak dużych wartościach trudno

przewidzieć poprawę do stanu właściwego (FV), tj. optymalne do ok. 40%. Aby zakładać poprawę wskaźnika potrzebne są dane monitoringowe dla siedliska 7230 pozwalające stwierdzić przyczynę niższego uwodnienia. Analogicznie jak w przypadku wskaźnika „uwodnienie terenu (wilgotność podłoża)”, gdzie stwierdzono wodę ok. 10-15 cm pod powierzchnią torfowiska, bez kolejnego cyklu monitoringu siedliska 7230 nie można założyć poprawy wskaźnika do stanu właściwego (FV) w okresie obowiązywania PZO. Nie określono celu dla wskaźnika kardynalnego „ocienienie przez drzewa i krzewy” z uwagi na brak danych. Jednakże na podstawie występowania brzozy brodawkowatej, brzozy omszonej, wierzby uszatej, wierzby szarej, trzciny pospolitej (wskaźnik „gatunki ekspansywne” ocenione na U1, tj. słabo ekspansywne, do 20% powierzchni siedliska) można uznać, że wskaźnik otrzymałby ocenę niezadowalającą (U1), tj. <20%. Analogicznie, jak dla tożsamego wskaźnika przy siedlisku 7230 zaplanowano działanie ochronne polegające na ekstensywnym użytkowaniu kośnym. Jednakże w przypadku braku możliwości użytkowania kośnego dopuszcza się ekstensywny wypas lub użytkowanie kośno-pastwiskowe trwałych użytków zielonych. Zwierzęta nie zgryzają trzciny, w związku z czym metoda może nie okazać się skuteczna w przypadku eliminacji tego gatunku. Nie można jednak jednoznacznie założyć, że przez okres obowiązywania PZO wskaźnik osiągnie ocenę właściwą (FV), tj. brak lub pojedyncze gatunki ekspansywne roślin zielnych.

W 2015 r. ,w stosunku do danych z 2011 r. obserwowany jest spadek liczebności gatunku 1903 lipiennik Loesela (*Liparis loeselii*) z 200 – 300 (również wg SDF, aktualizacja marzec 2022) na około 50 osobników. Ze względu na bardzo duże fluktuacje liczebności gatunku w poszczególnych latach oraz stosunkowo trudną wykrywalność poszczególnych osobników, trudno jest jednoznacznie oszacować liczebność populacji i stwierdzić, że liczebność spadła z około 200 do 50 osobników. W związku z powyższym, jako cel przyjęto utrzymanie liczebności populacji na poziomie 30-100 osobników, co odpowiada ocenie niezadowalającej (U1). Zaobserwowany spadek liczebności związany jest prawdopodobnie z postępującą ekspansją gatunków szuwarowych oraz z wyjątkowo suchym latem roku 2015. Potencjalnie nie jest to zatem powód do jednoznacznego stwierdzenia spadku liczebności. Oceniając wskaźnik „stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą” wzięto pod uwagę, iż stwierdzone gatunki to: brzoza brodawkowata *Betula pendula*, brzoza omszona *Betula pubescens*, wierzba uszata *Salix aurita*, wierzba szara *Salix cinerea* – łącznie około 30% powierzchni siedliska. Zaplanowano działania ochronne służące poprawie wskaźnika do stanu właściwego (FV). Za stan właściwy przyjęto wartości podane w przewodniku metodycznym, tj. >100 osobników (Perzanowska J. (red.) 2010). Wskaźnik „grubość wójłoku” został zwaloryzowany na podstawie wskaźnika wskazanego w dokumentacji „grubość nierozłożonych szczątków roślinnych”, który wyniósł 10 cm. W odniesieniu do stopnia uwodnienia podłoża, analogicznie jak w przypadku siedliska 7230 i haczykowca błyszczącego, aby zakładać poprawę wskaźnika potrzebne są dane monitoringowe dla siedliska 7230 pozwalające stwierdzić przyczynę niższego uwodnienia.

Po opracowaniu wyżej opisanych zmian zapisów w obowiązującym PZO, zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zapewniono możliwość udziału osobom zainteresowanym i działającym w obrębie siedlisk w pracach nad tworzeniem projektu zmiany PZO. Niemniej jednak mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo uczestników zrezygnowano ze spotkań stacjonarnych z Zespołem Lokalnej Współpracy, na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (...) (Dz. U. z 2020 r., poz. 1842 ze zm.). Projekt zmiany zarządzenia wysłano do Zespołu Lokalnej Współpracy elektronicznie. W ramach współpracy nie zgłoszono żadnych uwag.

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zgłoszone uwagi uwzględniono.

Informacje o zamiarze przystąpienia do zmiany planu zadań ochronnych w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku nr RDOŚ-Gd-WOC.6320.16.2021.AP.1 z dnia 15.11.2021 r. wywieszono na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku, na stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku, przesłano do Starostwa Powiatowego w Wejherowie oraz Urzędu Gminy Wejherowo z prośbą o wywieszenie na tablicach

ogłoszeń. Informację o zamiarze przystąpienia do zmiany planu zadań ochronnych obwieszczono również w prasie (Obwieszczenie RDOŚ-Gd-WOC.6320.9.2021.AL.1 z dnia 15.11.2021 r.) Gazeta Wyborcza 23.11.2021 r.

Projekt zmiany zarządzenia udostępniono publicznie, zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.). Udział społeczny został zagwarantowany poprzez ogłoszenie informacji o możliwości zapoznania z projektem zmiany PZO oraz o możliwości składania uwag i wniosków do planu. Informacje powyższe zostały zamieszczone w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku nr RDOŚ-Gd-WOC.632.16.2021.APT.3 z dnia 14.12.2021 r. na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku, na stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku oraz przesłane do Starostwa Powiatowego w Wejherowie oraz Urzędu Gminy Wejherowo z prośbą o wywieszenie na tablicach ogłoszeń. Informacja ta znalazła się również w prasie (Obwieszczenie RDOŚ-Gd-WOC.6320.31.2021.AL.1 z dnia 15.12.2021 r.) Gazeta Wyborcza 21.12.2021r.

W tym czasie nie wpłynęły żadne uwagi ani wnioski.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych pismem ZO.7210.17.2021 z dnia 10.01.2022 (data wpływu 11.01.2022) nie wniosła uwag do przedmiotowego projektu.

Ponadto, zgodnie z art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) projekt planu zadań ochronnych zamieszczono w publicznie dostępnym wykazie danych ekoportal.gov.pl (pod numerem karty 14/2022).

Projekt zarządzenia został uzgodniony, w trybie art. 59 ust.2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r. poz. 135) z Wojewodą Pomorskim, pismem nr PN-I.0041.13.2022.ASO z dnia 15 kwietnia 2022 r.

Po uzgodnieniu z wojewodą do projektu zarządzenia wprowadzono następujące zmiany:

- 1) uaktualniono podstawy aktów prawnych;
- 2) nagłówek tabeli otrzymał brzmienie „Cele działań ochronnych”;
- 3) doprecyzowano cel dla siedliska 7230 w punkcie 3;
- 4) uszczegółowiono w uzasadnieniu opis powierzchni dla siedliska przyrodniczego 7230;
- 5) doprecyzowano opis klas przedziałów dla stanu niezadawalającego (U1) i właściwego (FV) dla gatunku lipiennik Loesela;
- 6) dodano polskie nazwy roślin;
- 7) skorygowano stylistykę i interpunkcję.

Z uwagi na wprowadzone zmiany projekt przekazano ponownie do uzgodnienia z Wojewodą Pomorskim w trybie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r. poz. 135 z późn. zm.). Projekt uzgodniono pismem nr PN-I.0041.28.2022.ASO z dnia 19.08.2022 r.